Universal Declaration of Human Rights - Kabiyé

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, http://www.unicode.org/udhr.

KEDENGA KPEEKPE YOO EYU WALA TOM

KUBUUZUTU

Yee ditisaa se pumuna eyaa se pewee kıman wala esındaa ne pıkena wazaγ puyu koyo, ditisaa dodo se peede ejade yoo tı-yoo weu, toovonum ne laheziye palıyna;

Đιnaa se εyʊ wala tɔm kusıŋ nɛ tu-yɔɔ kudɔŋ palabına nɛ kıwɛɛkım tɔyı nɛ pıcɛyıɣ eyaa. Mbʊ pacaɣ se ejadɛ eleɣzı wetʊ, eyaa wee pa-tı yɔɔ, pɔyɔɔdʊʊ yem faaa nɛ pıwılı se palı kʊñɔŋ taa, sɔɔndʊ eɛtasıɣ-we kpaʊ;

Yee wadε kewiyay εkandayıy εγσ wala yoo camıyε koyo, widiyi pukay εγσ επσ kεπασ kıjεyσσ se εkσyı kewiyay nga ko-yoo se kalakı-ı ñan;

Powe camiye se pasina ajeya, akpeeti ne ala taabaliye doo tomiye deu ne puhuuna-ye;

Đinaa se ajɛya kɪgbɛndʊʊ ŋgbɛyɛ paɣtʊ takayaɣ taa kɛ ɛyaa kpeekpe tası tisuu εyʊ wala nɛ ε-wazaɣ pɔ-tɔm, nɛ pɔtɔ se abalaa nɛ halaa pɛwɛ kɪmaŋ wala ana a-ɛsɪndaa; mbʊ labına nɛ paka ñʊʊ se pekpeetiɣ samaɣ sɪnaʊ tʊmɪyɛ yɔɔ nɛ pɪsa pɛwɛɛ pa-tı yɔɔ camɪyɛ;

Ajeya kıgbedʊʊ ngbeye taa ajeya tisaa se alakı ne eyaa kpeekpe ña eyʊ wala, ele pʊwee se ngbeye edʊ-ye nisi;

Yee εyaa tıngε ıwena lımayzıye kodomdıye εyo wala ne ε-tı yoo weo tom yoo koyo, pısan ne pala tomiye ndı.

MBU AJEYA KIGBENDUU NGBEYE KEDIYZAY SOSOO TOM SE:

KEDENGA KPEEKPE YOO EYÜ WALA TOM tüne tike ajeya wena kedenga kpeekpe yoo εyʊ wala tom we a-ñʊŋ taa yo a-limaɣziye; ne pisa aceyi a-ti, akuli ngbeye dine da-ajeya eyaa ne ajeya leena eyaa ese ne paña eyʊ wala ne ε-ti yoo weʊ tom.

Hoolay 1

Palʊlʊʊ ɛyaaa nɛ pa-tɪ yɔɔ wɛʊ kpaagbaa nɛ pɛwɛɛ kımaŋ wala ɛsındaa. Palʊlʊʊ-wɛ nɛ pɔ-lɔŋ nɛ pa-maɣzım; mbʊ yekina nɛ pɔsɔɔlı dama se pɛkɛ ɛyaa pa-tɪŋgɛ.

Hoolay 2

Paa εyʊ weyi, εkɛ kısɛm, kıkpɛdʊ, kʊhʊlʊm, ñımdʊ, kɛdɛyaɣ, paa εkɛ cɔɔcı ŋgʊ kı-taa tʊ, ɛlaɣ sıınaa, εpızıɣ ɛtɔ se kedeŋga kpeekpe yɔɔ εyʊ wala wena pɔyɔɔdı a-tɔm cıellnɛ yɔ, akɛ dɔdɔ ε-ñına.

Mbʊ dɔdɔ paa εyʊ ɛlına le, ɛkɛ ɛjadɛ ndı dıwɛ dı-tı yɔɔ yɔ, dıfɛyı dı-tı yɔɔ yɔ dı-taa tʊ, yaa dı-poliitikii kɛ ŋgʊ, paapızıɣ pɔtɔ se ɛyʊ wala tɔm tʊnɛ tıdataɣna-ı.

Hoolay 3

Paa anı, Ewena wade se Eweena wezuu, Ewee E-tı yoo ne Ekandayı E-tı yoo.

Hoolay 4

Pιfεyι se nɔɔyʊ εwɛɛ yomiye taa; εlɛ padaadʊ-ι dɔdɔ kʊñɔŋ. Pekizi yomiye tɔm.

Hoolay 5

Pιfεγι se pado nooyo koñon, pekpengesi-i, yaa palabi-i mbo pidamona se pala eyo yo.

Hoolay 6

Paa anı, ɛwɛna wadɛ se paa le, paya-ı se caa akele.

Hoolay 7

Eyaa kpeekpe we kıman paytu esındaa ne peweena wade dodo se paytu ekandayı po-yoo kıman. Yee palakı-we nabuyu ne pıfeyı deu, yaa pııdon paytu numau ta, pıwee dodo se pakandayı po-yoo kıman.

Hoolay 8

Paa anı, ɛwɛna wadɛ se pacaɣ-ı tɔm yaa pomuluu-i faŋŋŋ wala wena paɣtʊ ha-ı yɔ a-nʊmaʊ taa, ewolo eheyi ɛjadɛ taa tɔm hʊyaa.

Hoolay 9

Paapızıy pakpa nooyo fann padıy yaa pekezi-i teto.

Hoolay 10

Yee pakpa εyʊ nɔɔyʊ se ɛlabı nabʊyʊ, ɛwɛna wadɛ se pahʊʊ ε-tɔm fayıı nɛ pana; tidey yaa tısıkı.

Hoolay 11

- 1. Eyʊ weyi pakpa-ı nɛ padahʊda ε-tɔm yɔ, pɔcɔŋna-ı se εdɛwɛɛkı pʊyʊ; a-aseɣde tınaa nɛ ε-yɔɔ kandıyaa pasıŋgıɣ ε-wayı, pahʊʊ ε-tɔm fayıı εzı paɣtʊ pɔzʊʊ yɔ, nɛ pana toovonum.
- 2. Paakpaɣ εyʊ sɔnɔ dooo mbʊ εɛlaba nɛ pɪdaafɛyɪ paɣtʊ taa yɔ, pʊ-yɔɔ; yee pʊ-wayɪ pʊkɔma pılıı se ɛɛlabı mbʊ yɔ pɪkɛ kɪwɛɛkɪm, nɛ pʊpɔzʊʊ se pɔhɔ ε-naŋgbaŋgʊʊ kɔyɔ, paɣtʊ kɪbɪndʊ yɔɔ patɪŋgɪɣ.

Hoolay 12

Pιfεγι deu se εγσ nɔɔyʊ εdʊ ε-nɔɔ lɛlʊ tɔm taa yem yem.

Hoolay 13

- 1. Paa anı, εwεna wadε se ewolo paa le, εcay dende e-liu wεε yɔ paa εjade ndı lε dι-taa.
- 2. Paa εγυ weyi, εwεna wage se εκυγι εjade ndι εwε dι-taa γρ, paa pικε ε-ñinde, ne pimay-ι dooye le, εpisi.

Hoolay 14

- 1. Yee palı Eyo nooyo wayı doli fannı, Ewena wade se eñını koyoo dodoye. Etalı le, padaalo-ı.
- 2. Ele, yee toovonum, eweeki nabuyu ne pañiniy-i se pakpa-i, efeyina wade se edu kuyuu doli.

Hoolay 15

- 1. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se εyaa εjadɛ nadıyɛ se ε-tɛ.
- 2. Pιfεγι se pekizina nooyo se εdaayaa ε-εjadε se ε-tε yaa εdaa lεγχι tε.

Hoolay 16

- 1. Halıbiya nε abalıbıya, paa pε-tε le, palakı cɔɔcı ŋgʊ, patalıɣ pe-dede lɛ, pɛwɛna wadɛ se pawalı, pakpaɣ halaa nɛ papısı dısı nɛ sı-tınaa. Pa-wala wɛ kımaŋ halıkpaɣyɛ dede; abalʊ wɛna wadɛ se ekizi ε-halʊ nɛ εdɔɔnı-ı; halʊ ñɛwɛna wadɛ dɔdɔ se ekizi ε-walʊ nɛ εkʊι ε-yɔɔ.
- 2. Pslo ne evebu, petisiy se posooli dama ne poco palabi-we halikpayye sonzi. Pifeyi pakpa pa-taa nooyo ne don.
- 3. Mızay kena samay hoye; kewena wade se samay ne kewiyay pakandayı kɔ-yɔɔ.

Hoolay 17

- 1. Eyʊ paa weyi, paa εwε e-deke, paa εwε lalaa hεkʊdaa, εwɛna wadɛ se εwɛɛna ñım.
- 2. Pιfεγι deu se pɛlɛɣ nɔɔyʊ ε-ñιm faŋŋŋ.

Hoolay 18

Paa anı, εwena wade se elizi ε-limayza faaa, etin eso tom nomao ngo esoolaa yo. Po-toboo se wade dine diyekina ne eyo pizi eyele eso tom nomao nakoyo ne etin leeko, epizi ewili eso tom nomao ngo etingiy-ko yo ko-tom lalaa faaa; paa ewe e-deke yaa e ne lalaa, epiziy ela po-tomiye.

Hoolay 19

Paa ɛyʊ weyi, ɛwɛna wadɛ se ɛyɔɔdı faaa ndʊ ɛmaɣzıɣ yɔ; pʊ-tɔbʊʊ se sɔɔndʊ ɛdaakpa ɛyʊ nɔɔyʊ se ɛɛyɔɔdı natʊyʊ nɛ palabı-ı nabʊyʊ. Pʊ-tɔbʊʊ dɔdɔ se ɛyʊ wɛna wadɛ se ɛkɛdı lalaa ndʊ ɛsɪma, ɛnaa yaa ɛnɪwa yɔ.

Hoolay 20

- 1. Paa anı, ewena wade se ewolo kediyzay ne eweena ngbeye.
- 2. Pıfeyı se pakpa nəəyo ne don se esoo ngbeye nadıye taa.

Hoolay 21

- 1. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se εdʊ ε-nɔɔ ε-εjadɛ dɔkʊʊ tʊmɪyɛ tɔm taa. Emaɣmaɣ εpızıɣ ɛla lımaɣza yaa ɛtıŋna samaɣ lızı εyaa mba se pɔdɔkı εjadɛ yɔ pɔ-yɔɔ.
- 2. Paa anı, ewena wade se ela kewiyay tomıye nadıye.
- 3. Samay soolim kena kewiyay don tiqide. Takayisi duzuu panayna samay soolim mbu.

Hoolay 22

Paa εγυ weyi, εwεna wade se samay εkandayι ε-yoo. Kandayou mbu piyekina ne εγυ wee ε-tι yoo, εhezι ñım ne esekuliye pa-ñınuu numau taa.

Hoolay 23

- 1. Paa anı, ɛwɛna wadɛ se ehiɣ tʊmıyɛ, tʊmıyɛ ndı ɛsɔɔlaa yɔ, ɛlabı-dı nɛ mulum ɛdaawɛɛ.
- 2. Eyaa kpeekpe wena wade se, palaki tumiye kudumdiye koyo, peheyi-we kiman, mulum edaawee.
- 3. Eyʊ weui ɛlakı tʊmɪyɛ yɔ, pʊmʊnaa se pɛhɛyɪ-ı camɪyɛ, pɪtalı ε nɛ ε-mɪzay nɛ padaala kʊñɔŋ samay taa.
- 4. Paa anı, εwεna wadε se ε nε lalaa padʊ ŋgbɛyɛ; ε-ŋgbɛyε εkpɛndı aŋgba lɛɛna yɔɔ, aŋgba ana awɛɛ doŋ nɛ akandayı ε-yɔɔ.

Hoolay 24

Paa anı, εwɛna wadɛ se εhɛzı nɛ εcalası ε-εsɛ, padaakılı-ı nazʊʊ tʊmıyɛ taa; εwɛna wadɛ dɔdɔ se paa pınaɣ ŋga, paha-ı fenaɣ kʊdʊmaɣ, εhɛzı nɛ pɛtɛ pɛhɛyı-ı ke-liidiya.

Hoolay 25

- 1. Paa anı, εwɛna wadɛ se εwɛɛna ñım nɛ pıwazı ε nɛ ε-ñımba pe-wezuu cayʊ taa; εzı tɔɔnaɣ, tɔɔla, dʊzʊyɛ nɛ kɔ yɔ. Ewɛna wadɛ se ɛlakı kʊñɔŋ, pıwıɣ-ı, ɛlabi ɛjam, ɛpısı ɛdanɛ yaa leluu, ɛkpadayaa, pala nabʊyʊ nɛ pasına-ı.
- 2. Asɔŋ nɛ piya pʊmʊnaa se pasına pıŋŋŋ.

Hoolay 26

- 1. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se pokuli ε-εsɛ. Pɪdamʊna se pɛhɛyɪ kɔɔnɔɔ sukuli yɔɔ. Pɪkɛna paa anı kıjɛyʊʊ se ewolo-kʊ. Pʊwɛɛ se lɛɣtʊ nɛ tʊma kpasʊʊ sukuli pɔtɔyɪ. Pʊpɔzʊʊ dɔdɔ se patʊlı sukuli kıtɛzʊʊ nɔnɔsɪ paa anı.
- 2. Eyʊ woki sukuli se ε-εsɛ ikuli, pıwazı-ı e-wezuu cayʊ taa, pısına-ı nɛ εña εyʊ wala. Kısıyna εyaa nɛ panıyna dama, pekpeyu dama pa-kıwεɛkım, padʊʊ ngbɛyɛ. Kısıyna dɔdɔ ajɛya kıgbɛndʊʊ ngbɛyɛ tʊma wena añınıy lanhɛzıyɛ yɔ.
- 3. Piya ñımba wena waqe se palızı sukuli ŋgʊ pɔsɔɔla se pepiya iwobi-kʊ yɔ.

Hoolay 27

- 1. Paa anı, εwɛna wadɛ se εdʊ nɔɔ faaa ε-ɛjadɛ sɔnzı tɔm taa nɛ mbʊ pılıɣ pı-taa yɔ, pıwazı-ı.
- 2. Paa anı εwɛna wadɛ se ɛkandayı mbʊ ɛlaba nɛ ε-hıdɛ sɛɛ yɔ pʊ-yɔɔ.

Hoolay 28

Paa anı, εwɛna wadɛ se εñaɣ pana nɛ yɛdɛyɛdɛtʊ ɛdaawɛ ɛjadɛ yɔɔ, εzı pɔyɔɔdʊʊ kedenga kpeekpe yɔɔ εyʊ wala tɔm takayaɣ taa yɔ.

Hoolay 29

- 1. Paa anı, etılı esii se ewe samay nga ka-taa feee ne pikediyna-i yo, etoo-ke kimiye.
- 2. Paa εyʊ weyi, ediyzina se ε-wala ñιnʊʊ nʊmaʊ nɛ ε-tı yɔɔ wɛʊ leleŋ nιʊ pa-taa lɛ, kamaɣ wɛɛ; pɪfɛyı se εcɛzı-kɛ; paɣtʊ dʊna-kɛ. Mbʊ yekina nɛ εyaa ñaŋ dama wala; mbʊ haɣna mʊmaʊ dɔdɔ se demookrasii samaɣ taa εyaa ınıına dama.
- 3. Eyʊ nɔɔyʊ ɛɛpɪzɪɣ ɛtɔ se ɛñaŋ wala ana nɛ pʊdɔdɔ ɛzɪ ajɛya kɪgbɛndʊʊ ŋgbɛyɛ sɔɔlʊʊ yɔ.

Hoolay 30

Kedenga kpeekpe yɔɔ εyʊ wala tɔm tʊnɛ, tı-taa tʊ kpayı kpayı. Eyʊ nɔɔyʊ fɛyı εtɔŋ se hɔɔlʊʊ kʊnɛ, yaa ngʊ yɔ, kʊtɔŋna se padaaña wala naayɛ εjadɛ dınɛ,yaa ndı yɔ dı-taa.